

JERUZALEM DAT IK BEMIN

IN HET EERSTE JAAR VAN DARIUS en dat kan niet eerder dan in 539 v. Chr. zijn geweest, bestudeert Daniël de boekrol van Jeremia. Hij komt het gedeelte tegen waarin Jeremia profeteert over de tijdsduur van de ballingschap. Tot twee keer toe noemt Jeremia een periode van 70 jaar. *Dan zal heel dit land worden tot een puinhoop, tot een verschrikking. Deze volken zullen de koning van Babel zeventig jaar dienen. Maar het zal gebeuren wanneer de zeventig jaar voorbij zijn, dat Ik de koning van Babel en dat volk – spreekt de HEERE – hun ongerechtigheid zal vergelden, en ook het land van de Chaldeeën en Ik zal dat maken tot eeuwige woestenijen* (Jer. 25: 11&12 zie ook Jer. 29:10). Jeruzalem werd in 587 v. Chr. verwoest door Nebukadnezar. Er zijn dus al zo'n 50 jaar verstreken.

Daniël weet ook wanneer deze profetie uitgesproken is. *Het woord dat tot Jeremia is gekomen over heel het volk van Juda, in het vierde jaar van Jojakim, de zoon van Josia, koning van Juda – dit was het eerste jaar van Nebukadnezar, koning van Babel –* (Jer. 25: 1). Dit was in 605 v. Chr., want Nebukadnezar werd in dat jaar koning. In die tijd is Daniël meegenomen naar Babel. Daniël beschouwt de boekrol van Jeremia als het Woord van God. Hij vertrouwt erop dat deze profetie uitkomt, maar van 587 v. Chr. tot 539 v. Chr. zijn ca. 50 jaren. De 70 jaren naderen hun einde en hij ziet geen teken van herstel bij zijn volk. Hij realiseert zich dat een mens niet onrechtvaardig is omdat hij onrecht doet, hij doet onrecht omdat hij onrechtvaardig is. De grondhouding is niet goed. Hij weet dat het volk nog steeds niet luistert naar God. En God is daar duidelijk over: *Als u dan ondanks dit alles nog niet naar Mij luistert, dan zal Ik u vanwege uw zonden zeven keer erger straffen* (Lev. 26: 18). Daniël (God is mijn Rechter) weet dat God alle recht heeft deze regel toe te passen. De toekomst ziet er niet goed uit.

Uit alles blijkt dat Daniël de boekrollen zeer serieus neemt en diepgaand bestudeert. De reden is niet om kennis op te doen, maar *om Hem te zoeken*. Hij zoekt een relatie met zijn God en weet dat die eenzijdig is. Hij en zijn volksgenoten moeten het ... *niet ... op grond van onze gerechtigheden, maar op grond van Uw grote barmhartigheid hebben*. Hij bidt dan ook niet uit naam van zichzelf, maar uit naam van het hele volk. Hij gebruikt het woordje *wij*, waaruit blijkt dat hij als een priester voor het hele volk bidt.

Er zit structuur in zijn gebed. Hij begint met God direct aan te spreken (vs. 4-8). Vervolgens (vs. 9-14) zegt hij wie God is en noemt hij de zonden van heel het volk op. Hij komt niet met excuses. Hij wijt de situatie volledig aan eigen falen. Evenals in het begin toen hij als jongen weggevoerd werd, komt hij ook nu niet met verwijten naar God; integendeel God staat in Zijn recht. In de laatste verzen spreekt hij God opnieuw direct aan. *Heere, luister. Heere, vergeef. Heere, sla er acht op en doe het, wacht niet langer – omwille van Uzelf, mijn God. Over Uw stad en over Uw volk is immers Uw Naam uitgeroepen. Zijn pleidooi is: niet omwille van ons, maar omwille van Uzelf.*

BIEDEN GETALLEN ZEKERHEID?

Al een paar keer is het probleem met getallen in de Bijbel aangekaart. Wij hebben een absoluut beeld bij een getal. Dat staat voor een precieze wiskundige eenheid. Mensen uit het Midden-Oosten in de tijd van de Bijbel zagen dat anders. Laat ik een aantal voorbeelden geven.

Abraham werd volgens Gen. 25: 7 honderdvijfenzeventig jaar. Een hoge leeftijd zou je denken, maar er zit meer achter. Let maar eens op het volgende staatje:

Abraham	Gen. 25: 7	175 jaar	$7*5*5$	$7+5+5=17$
Izak	Gen. 35: 28	180 jaar	$5*6*6$	$5+6+6=17$
Jakob	Gen. 47: 28	147 jaar	$3*7*7$	$3+7+7=17$
Israël		64 jaar	$1*8*8$	$1+8+8=17$

Jakob droeg 64 jaar de naam Israël. De symbolische waarde van de getallen blijkt duidelijk, maar hoe en wat? Ik weet het niet, ik zie wel wiskundige patronen. Misschien een verwijzing naar 10 en 7, beide getallen van volheid?

Een ander voorbeeld is *het geslachtsregister van Jezus Christus, de Zoon van David, de Zoon van Abraham* (Matt. 1: 1). David wordt in het Hebreeuws met drie letters 'ד ו ד' geschreven, de getalswaarde van deze letters is $4+6+4=14$ (Dallet ד is het getal 4, Waw ו is het getal 6). Mattheüs schrijft voor de Joden en zij begrijpen deze getalswaarde. Mattheüs groepeert het geslachtsregister in 3 keer 14, van Abraham tot David zijn het 14 geslachten, van David tot de ballingschap 14 geslachten en vanaf de ballingschap tot Jezus ook 14 geslachten. Het geslachtsregister lezen zij als DAVID, DAVID, DAVID! Dus voor een Jood uit Mattheüs' tijd was duidelijk: Jezus is de Zoon van David. Sterker nog $14=2*7$. Twee getuigen zijn nodig voor een rechtszaak en zeven is een heilig getal. De boodschap is: Hoeveel getuigen wil je nog meer hebben? In die tijd was dit een volkomen legitiem bewijs, maar wiskundig en historisch gezien klopt het niet. In de Statenvertaling staan dan ook de volgende kanttekeningen bij de verzen 8 en 9:

8 *Hier worden drie koningen overgeslagen en voorbijgegaan, namelijk Ahazia, Joas en Amazia, om het getal van veertien niet te buiten te gaan, vers 17. Van dergelijke uitlating zie een voorbeeld Ezra 7:3, vergeleken met 1 Kron. 6:7. Deze Ozias wordt ook Azaria genaamd, 1 Kron. 3:12*

9 *Enigen voegen hierbij Jakim, en Jakim gewon Jechonias, hetwelk schijnt met het register der koningen van Juda, 1 Kron. 3:16, enz., en met het getal van veertien alhier, vers 17, niet kwalijk overeen te komen. Maar alzo meest alle oude boeken en overzettingen dit bijvoegsel van Jakim niet hebben, zo wordt datzelve hier nagelaten; te meer omdat door Jechonias in het 11de vers verstaan kan worden de vader, die ook Joakim is genaamd, en door Jechonias in het 12de vers de zoon, die ook Joachin is genaamd, en aldus wordt hier het getal van veertien ook vervuld.*

GEEN WISKUNDE

Vooraf is het goed te bedenken dat de tekst van de 70 weken beeldend en poëtisch is bedoeld. Geleerden verschillen nog wel eens van mening over data in de oudheid

en ook in die tijd was het bepalen van de juiste datum niet altijd even gemakkelijk. Met ingang van wanneer begon een belangrijk feest, want wanneer was het volle- of nieuwe maan? Tegenwoordig met astronomische tabellen is dit geen probleem, maar destijds was dat alleen met het blote oog waarneembaar. Zo kon het gebeuren dat een maanfeest zomaar een dag eerder of later begon. Sluitend bewijs als in de wiskunde is niet te garanderen. De moderne mens heeft weinig op met een geestelijke of symbolische waarde van getallen. Laten we ons dat goed realiseren bij de zeventig weken.

Wat speelt zich af in de 70 weken? Daniël krijgt de toekomst te horen van zijn volk en zijn stad. Zeven dingen worden dan geregeld: *om de overtreiding te beëindigen* (1), *de zonden te verzegelen* (2), *de ongerechtigheid te verzoenen* (3), *om een eeuwige gerechtigheid tot stand te brengen* (4), *om visioen*(5) *en profet te verzegelen* (6), *en om de Heiligheid van heiligheden te zalven* (7). God doet de overtredingen van Israël voorgoed weg en de tempel vindt haar vervulling.

SPEKGLAD IJS

Wanneer gaan de 70 weken in? *vanaf de tijd dat het woord uitgaat om te laten terugkeren en om Jeruzalem te herbouwen*. Kunnen we een jaar of datum aangeven? Van sabbatsjaar tot sabbatsjaar was een jaarweek. Vrijwel iedere deskundige gaat uit van jaarweken, eenheden van zeven jaar. Maar wat is een jaar? Wij rekenen in zonnejaren van ca. 365,25 dagen. Om de 4 jaar hebben we één dag extra, het schrikkeljaar. Maar destijds hadden ze geen zonne-, maar een maankalender. Hoe lang duurt een maand? Onze maanden hebben niet evenveel dagen om in een zonnejaar te passen. Destijds had een maand een vaste lengte. Van de zondvloed wordt gezegd dat hij begon *in de tweede maand, op de zeventiende dag van de maand* (Gen. 7: 11), *en na verloop van honderdvijftig dagen werd het water minder. En de ark bleef in de zevende maand, op de zeventiende dag van de maand, vastzitten* (Gen. 8: 3,4). Dat zijn vijf maanden van elk 30 dagen. Dit komt overeen met de 42 maanden of 1260 dagen in Openbaring 11: 2, 12: 6 en 13: 5. We moeten dus rekenen met maanden van 30 dagen en jaren van 360 dagen.

Vanaf de tijd dat het woord uitgaat om te laten terugkeren en om Jeruzalem te herbouwen. Er zijn drie opties voor die tijd. De eerste is het jaar waarin Jeremia de profetie uitsprak. Dit jaar 605 v. Chr. komt ongeloofwaardig over. Het woord gaat nog niet uit, want in dat jaar is Jeruzalem nog niet eens verwoest. De verwoesting komt in 587 v. Chr.

De tweede optie is het eerste jaar van Cyrus (Kores). In 539 v.Chr. mag de tempel herbouwd worden en de eredienst weer in ere hersteld worden. Dit decreet van Cyrus staat in Ezra 1: 1-4 *In het eerste jaar nu van Kores, de koning van Perzië, wekte de HEERE de geest van Kores op, de koning van Perzië, opdat het woord van de HEERE, dat Hij bij monde van Jeremia gesproken had, vervuld zou worden om door zijn hele koninkrijk een boodschap te laten gaan, ook in geschrifte: Zo zegt Kores, de koning van Perzië: Alle koninkrijken van de aarde heeft de HEERE, de God van de hemel, aan mij gegeven, en Hij is het Die mij heeft opgedragen om een huis voor Hem te*

bouwen in Jeruzalem, dat in Juda ligt. Wie er onder u ook maar tot al Zijn volk behoort – zijn God zij met hem – laat hij optrekken naar Jeruzalem, dat in Juda ligt, en laat hij het huis van de HEERE, de God van Israël, bouwen; Hij is de God Die in Jeruzalem woont. En ieder die achtergebleven is, uit alle plaatsen waar hij als vreemdeling verblijft, laten zijn plaatsgenoten hem helpen met zilver, met goud, met allerlei bezittingen en met vee, naast de vrijwillige gave voor het huis van God, Die in Jeruzalem woont.

In feite geeft Cyrus alleen toestemming om de tempel en niet de stad te herbouwen. De zorgen van Daniël over Jeruzalem zijn niet goed te plaatsen als deze optie de juiste is. Immers Daniël maakt Cyrus nog als vorst mee en zal dit decreet zonder meer als positief ervaren hebben. Maar de stad zelf *met plein en gracht* mocht niet versterkt worden.

De laatste optie is het jaar 444 v. Chr. Toen gaf koning Arthahsasta aan Nehemia toestemming om tempel en stad te herbouwen. *Het gebeurde in de maand Nisan, in het twintigste jaar van koning Arthahsasta, ...Als het de koning goeddunkt, en als uw dienaar u welgevallig is, dat u mij dan naar Juda stuurt, naar de stad met de graven van mijn vaderen, zodat ik die weer op kan bouwen* (Neh. 2).

Dertien jaar daarvoor had Ezra al geld van Arthahsasta gekregen om de tempel te herbouwen. Maar nadrukkelijk werd gesteld dat de stad zelf niet herbouwd mocht worden (Ezra 4: 21).

Als uitgangspunt neem ik de goedkeuring van Arthahsasta aan Nehemia. *Vanaf de tijd dat het woord uitgaat om te laten terugkeren en om Jeruzalem te herbouwen tot op Messias, de Vorst, verstrijken er zeven weken en tweeënzestig weken.* De 70 weken worden onderverdeeld in 7, 62 en 1.

Er zijn dus 7+62 weken *tot op Messias, een Vorst* (andere vertalingen hebben *een gezalfde, een vorst*, zonder hoofdletters). Dit zijn $69 \cdot 7 = 483$ maanjaren. In dagen omgerekend zijn dat $483 \cdot 360 = 173.880$ dagen. We weten dat een zonnejaar in onze kalender 365,24219879 dagen heeft. 483 maanjaren komen overeen met 476,067663 zonnejaren en 24,7 dagen. Tellen we vanaf Nisan 444 v. Chr. 476 jaar en 25 dagen erbij op, dan komen we uit in de Joodse maand Nisan en het jaar 33 na Chr. In onze tijdrekening is dat vrijdag 3 april 33.

VRIJDAG 3 APRIL 33

Op die dag begon het Joodse Pesach. De lammeren werden geslacht. Er staat meer te gebeuren op die dag. *De Messias zal uitgeroeid worden, maar het zal niet voor Hemzelf zijn. Zal uitgeroeid worden*, is een standaarduitdrukking voor het uitvoeren van de doodstraf (bijvoorbeeld in Ex. 12: 15). *Maar het zal niet voor Hemzelf zijn*, andere vertalingen geven *terwijl Hij onschuldig is of hij heeft geen opvolger*. Het beeld dat een gezalfde onheus ter dood gebracht wordt, is onmiskenbaar. Jezus als De Gezalfde past volledig in dat beeld.

Voor wat betreft het jaartal van de kruisiging van Jezus springen er twee uit, namelijk 30 of 33 na Chr. De redenen hiervoor zijn: Pilatus was van 26 - 36 na Chr. de 5e 'stadhouder' van Judea. Pesach begint als het volle maan is in de maand Nisan. Omdat Jezus op een vrijdag gekruisigd werd, moet de volle maan op een vrijdag vallen. Bovenstaande twee jaartallen voldoen aan deze voorwaarden. Uitermate frappant! Ook als je het boek Daniël in de 2e eeuw v. Chr. plaatst, is dit een onverklaarbare toevalligheid of is dit toch bovennatuurlijk bestuurd?

De datum van 3 april 33 springt er voor mij nog meer uit door een uitspraak van Petrus. Hij preekt op de pinksterdag en zegt: *'De zon zal veranderd worden in duisternis en de maan in bloed, voordat de grote en ontzagwekkende dag van de Heere komt'* (Hand. 2: 20). Dit wordt opgevat als een verwijzing naar het einde der tijden en dat is ook zo. Maar Petrus verwijst ook naar de kruisiging van een paar weken geleden. 'Weten jullie nog wel? Toen Jezus stierf was de zon een paar uur verduisterd en 's avonds was er een onvolledige maansverduistering.' Een 'bloedmaan' was in het Midden-Oosten beeldspraak voor een maansverduistering. Hier is weer een voorafschaduwing van een gebeurtenis die in de eindtijd tot vervulling komt. De 'bloedmaan' kan ook verwijzen naar het bloed van het geslachte lam dat op die avond op de deurposten werd gestreken.

Een volk van een vorst, een volk dat komen zal, zal de stad en het heiligdom te gronde richten. Wie is die vorst? De eerste kandidaat is Antiochus IV. Hij ontheiligde de tempel en na de opstand van de Makkabeeën werd die weer ingewijd. Daarop heeft *en om de Heiligheid van heiligheden te zalven* betrekking. Maar de zonden zijn niet weggedaan noch was er een eeuwigdurende gerechtigheid. Antiochus is niet die vorst, hij verwijst er slechts naar. Jezus waarschuwt het Joodse volk voor een nieuwe diaspora en de verwoesting van Jeruzalem omdat zij Hem niet aannemen. *Wanneer u zult zien dat Jeruzalem door legers omringd wordt, weet dan dat zijn verwoesting nabij is* (Luk. 11: 20). Op basis van deze tekst wordt vaak gedacht dat Titus deze vorst is. Hij maakte in 70 na Chr. Jeruzalem inderdaad tot een puinhoop. Toch loopt deze redenatie mank. Titus lijkt meer op Nebukadnezar, hij voerde Israël ook in ballingschap en verwoestte Jeruzalem. Nebukadnezar en Titus zijn door God gebruikt om Zijn volk weer op het juiste spoor te zetten. Zij hebben fouten, maar zetten zich niet tegen God af. Ook zijn de zonden van Israël niet weggedaan. Titus is niet die vorst.

Wie is dan *hij* in vers 27? *Hij zal voor velen het verbond versterken, één week lang. Halverwege de week zal hij slachtoffer en graanoffer doen ophouden.* Taalkundig verwijst *hij* naar *de vorst die komen zal*.

Het einde ervan zal zijn in de overstromende vloed en tot het einde toe zal er oorlog zijn, verwoestingen waartoe vast besloten is (Matt. 24:15). *Over de gruwelijke vleugel zal een verwoester zijn, zelfs tot aan de voleinding, die, vast besloten, uitgegoten zal worden over de verwoeste.* Deze cryptische zin kan verwijzen naar een beschermende (*vleugel*) afgodendienst (*gruwel*).

Antiochus IV Epifanes is een voorafschaduwning van *de mens der wetteloosheid*: de antichrist. Beiden willen god zijn en gaan bewust tegen God in. Die vorst, de antichrist, vormt samen met satan en zijn profeet een onheilige drie-eenheid tegen Vader, Zoon en Heilige Geest. Als Jezus terugkomt, zal de antichrist uitgeroeid worden en zullen de zonden van Israël weggedaan worden. Jeruzalem vindt haar eindbestemming. Voorafgaand aan de wederkomst zal de antichrist proberen de gelovigen uit heidenen en Joden te verleiden. Hij zal zelfs een vredesverbond aanbieden. Maar de voorwaarden zijn voor degenen die op God vertrouwen onacceptabel. Dit is de achterliggende betekenis van: *het verbond versterken -zwaar maken-*. Vervolgens zal hij 42 maanden de eredienst stoppen. Maar God grijpt Zelf in. Dan wordt Israël voor altijd Gods volk.

Daniël 9 geeft de geschiedenis van Israël weer vanaf Ezra en Nehemia tot en met de wederkomst van Jezus Christus. Die wederkomst wordt vooraf gegaan door de meest verschrikkelijke periode in de menselijke geschiedenis. Daniël 7, 8 en 9 verbeelden eigenlijk de eindtijd vanuit een eigen gezichtspunt. ■

ANDERE INZICHTEN BIJLAGE G

Een andere visie die ook in zwang is, legt het beginpunt van de 70 weken in het jaar 605 v. Chr. als Jeremia de openbaring krijgt. De eerste 7 weken zijn dan van 605 tot 556 v. Chr. Cyrus kwam in 559 aan de macht. Hij zou dan *de gezalfde, een vorst* (vs. 25) zijn (zie Jes. 45: 1). De 62 weken beginnen ook in 605 en eindigen dan in 171. In dat jaar wordt hogepriester Onias III (2 Makk. 4: 33) vermoord. Hij is dan de *gezalfde* (vs. 26). Antiochus IV is de *vorst, een volk dat komen zal* (vs. 26). In 168 plaatst hij de gruwel in de tempel en in 165 neemt Judas Makkabeüs de tempel weer in. De tempel wordt daarna weer gereinigd.

Deze visie heeft iets aantrekkelijks. Er is geen bovennatuurlijk ingrijpen. God is niet nodig. De jaartallen kloppen vrij nauwkeurig en dus binnen de marges is het historisch te verantwoorden. Toch heb ik bezwaren. Het eerste is het verwarren van zonnejaren met maanjaren. Zeventig weken verwijzen naar een heilsgeschiedkundige inhoud. Het tweede bezwaar is dat na de reiniging van de tempel in 165 de doelen in vers 24 niet bereikt zijn en Israël niet volledig hersteld is. Dat in 605 v. Chr. Jeruzalem nog niet verwoest was, is niet een sterk punt om dat als het begin van de 70 weken te nemen. Mijn grootste bezwaar is juist het wegredeneren van het bovennatuurlijk ingrijpen van God. Bij deze benadering heeft dit hele stuk geen betekenis en toegevoegde waarde meer in de heilsgeschiedenis van Israël. Het is Voltooid Verleden Tijd. Daniël worstelde met dit visioen, juist omdat het Onvoltooid Toekomstige Heilstijd is.

ENKELE JAARTALLEN BIJLAGE H

RIJK	GEBEURTENIS	JAARTAL
	tempel en Jeruzalem verwoest door de Romeinen	70 n. Chr.
	kruisiging van Jezus	33 n. Chr.
	begin van onze jaartelling	0
	dood Herodes de Grote	4 v. Chr.
	Jezus geboren (jaar van conjunctie)	7 v. Chr.
HET ROMEINSE RIJK VEROVERT PALESTINA	Hasmoneeën (nakomelingen van de Makkabeeën)	63 v. Chr.
		134 v. Chr.
HET JOODSE RIJK ZELFSTANDIG	dood Antiochus IV Epifanes	141 v. Chr.
	gruwel der verwoesting en begin opstand Makkabeeën	164 v. Chr.
	eerste tempel ontheiliging	171 v. Chr.
	Antiochus IV Epifanes koning	175 v. Chr.
	opvolgers van Alexander de Grote	
	dood Alexander de Grote	323 v. Chr.
HET GRIEKS-MACEDONISCHE RIJK VEROVERT BABEL		330 v. Chr.
	Nehemia mag Jeruzalem herbouwen	444 v. Chr.
	Cyrus laat Joden terugkeren	538 v. Chr.
HET RIJK VAN MEDEN EN PERZEN VEROVERT BABEL		539 v. Chr.
	verwoesting van Jeruzalem	587 v. Chr.
	Nebukadnezar koning	605 v. Chr.
BEGIN VAN HET BABYLONISCHE RIJK		626 v. Chr.